

VETERİNER HEKİMLİK ALANINDA ANTİMİKROBİYEL DİRENÇ İZLEME ve KONTROL STRATEJİLERİ EYLEM PLANI

GIDA ve KONTROL GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

**VETERİNER SAĞLIK ÜRÜNLERİ ve HALK SAĞLIĞI
DAİRESİ BAŞKANLIĞI**

VETERİNER HEKİMLİK ALANINDA ANTİMİKROBİYEL DİRENÇ İZLEME ve KONTROL STRATEJİLERİ EYLEM PLANI

- A** Veteriner Hekimlik Alanında Antimikrobiyel Direnç Oluşumunun Azaltılması ve Yayılmasının Kontrolü İçin **Koordinasyonun** Sağlanması
- B** Veteriner Hekimlik Alanında Antimikrobiyel **Direncin İzlenmesi**
- C** Hayvancılık Ekonomisi ve Halk Sağlığını Tehdit Eden Bakteriyel Enfeksiyonların **Kontrol ve Eradikasyon Planlarının** Geliştirilerek Uygulanması
- D** Veteriner Hekimlik ve Tarım Alanında **Antibiyotik Kullanımının** Değer Zinciri İçerisinde **İzlenmesi ve Akılcı Kullanımının** Sağlanması
- E** Bilinçli Antibiyotik Kullanımı ve Antimikrobiyel Direnç Üzerine **Farkındalık** Yaratılması
- F** AMD Alanında **Araştırmaların Desteklenmesi ve Alternatif Antimikrobiyellerin** Geliştirilmesi

VETERİNER HEKİMLİK ALANINDA ANTİMİKROBİYEL DİRENÇ İZLEME ve KONTROL STRATEJİLERİ EYLEM PLANI

ANA HEDEF	ARA HEDEFLER	FAALİYET	ELDE EDİLECEK FAYDALAR	UYGULAMA TARİHİ
A Veteriner Hekimlik Alanında Antimikrobiyel Direnç Oluşumunun Azaltılması ve Yayılmasının Kontrolü İçin Koordinasyonun Sağlanması	AMD Yönetim mekanizmasının oluşturulması	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Yasal düzenlemelerin gözden geçirilmesi ▪ GTHB AMD Bilimsel Komite ve Komisyonların Oluşturulması	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Oluşturulan yönetim ile etkin bir yönetim sistemin kurulması ve faaliyet göstermesi sağlanacaktır	
	Ulusal ve Uluslararası Paydaşlarla İşbirliğinin artırılması Ulusal paydaşlar A- Bakanlık kurum ve kuruluşları B- İlgili Bakanlıklar C- Veteriner Fakülteleri (YÖK) D- TÜBİTAK E- Sivil Toplum Kuruluşları Uluslararası paydaşlar <ul style="list-style-type: none"> ▪WHO ▪FAO ▪OIE ▪EFSA (AMD) ▪EMA (ESVAC) ▪FDA ▪ECDC(EARS,ESAC)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kontak noktalarının belirlenmesi ▪ Sorumlulukların belirlenmesi ▪ Çalışma Gruplarının oluşturulması ▪ Ulusal direnç izleme surveyans ağlarına entegrasyonun sağlanması ▪ Uluslararası kurumlar ile temasların başlatılması ▪ Uluslararası faaliyetlerin izlenmesi ▪ Yasal düzenlemelerin uyumlulaştırılması ▪ Uluslararası direnç izleme surveyans ağlarına entegrasyonun sağlanması	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Ulusal ve Uluslararası paydaşlar ile iletişim içerisinde veteriner hekimlik ve tarım alanında AMD etkin bir şekilde izlenebilecektir ➢ Ulusal ve Uluslararası alanda AMD çalışmaları, yasal düzenlemeler izlenecek ve ülkemizde veteriner alanda AMD ile mücadele stratejileri güncellenecektir	

VETERİNER HEKİMLİK ALANINDA ANTİMİKROBİYEL DİRENÇ İZLEME ve KONTROL STRATEJİLERİ EYLEM PLANI

ANA HEDEF	ARA HEDEFLER	FAALİYET	ELDE EDİLECEK FAYDALAR	UYGULAMA TARİHİ
B Veteriner Hekimlik Alanında Antimikrobiyel Direncin İzlemesi	2-Ulusal Veteriner Antimikrobiyel Surveyans Ağının Kurulması	<ul style="list-style-type: none"> Antimikrobiyel direncin izlenmesine yönelik sistemin oluşturulması Ulusal Veteriner AMD surveyans ağının ulusal ve uluslararası AMD surveyans ağlarıyla bütünleştirilmesi Bakanlık web sitesine Direnç-VET başlıklı link konulması	<ul style="list-style-type: none"> Ulusal ve Uluslararası entegrasyon sağlanacaktır Ulusal AMD verilerine ulaşım sağlanacaktır	
	1-Laboratuvar Faaliyetlerinin Planlanması ve Organizasyonu	<ul style="list-style-type: none"> AMD Referans Laboratuvarının belirlenmesi AMD izlenmede görevli laboratuvar altyapısının iyileştirilmesi Personel eğitim programları hazırlanması Metot birliğinin sağlanması Yapılan çalışmaların derlenmesi ve sonuçlarının çıkarılması Ulusal MIC değerlerinin belirlenmesi Ulusal Bakteriyel Kültür Koleksiyonunun oluşturulması	<ul style="list-style-type: none"> AMD izlenmesinde Ulusal ve uluslararası düzeyde sorumlu laboratuvar belirlenmiş olacaktır Etkin bir çalışma altyapısı sağlanacaktır. Yetişmiş ve donanımlı personel ihtiyacı sağlanmış olacaktır Analizlerde bir örnek sonuç elde edilmiş olacak Mevcut durum analizi yapılmış olacak Direnç profillerindeki değişimler değerlendirilebilecektir	

VETERİNER HEKİMLİK ALANINDA ANTİMİKROBİYEL DİRENÇ İZLEME ve KONTROL STRATEJİLERİ EYLEM PLANI

ANA HEDEF	ARA HEDEFLER	FAALİYET	ELDE EDİLECEK FAYDALAR	UYGULAMA TARİHİ
C Hayvancılık Ekonomisi ve Halk Sağlığını Tehdit Eden Bakteriyel Enfeksiyonların Kontrol ve Eradikasyon Planlarının Geliştirilerek Uygulanması	Üretimi Etkileyen Belirli Bakteriyel Hastalıkların Kontrolünün Sağlanması	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hayvancılık ekonomisine zarar veren üretim hastalıklarının kontrolüne yönelik programların hazırlanması ▪ Biyogüvenlik tedbirlerinin alınmasına yönelik çalışmalar yapılması ▪ İyi çiftlik uygulamaları ve hayvan refahının artırılmasının teşvik edilmesi ▪ Hayvan hastalıklarının önlenmesinde aşılama çalışmalarının güçlendirilmesi ▪ Salgın hayvan hastalıklarının eradikasyonun sağlanması ▪ Çiftlik atıkları ve gübre yönetimini konusunda çalışmaların yapılması	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Hastalıkları kontrol altına alarak antibiyotik kullanımını gerekli kılan durum minimize edilecektir ➢ Biyogüvenlik önlemlerinin artırılması ve iyi çiftlik uygulamalarının artırılması hastalık çıkışını azaltacaktır. ➢ Aşılama sonucunda hastalık çıkışı azaltılacak ve antibiyotik kullanımı gerekli olmayacaktır	
	Halk Sağlığını Tehdit Eden Hastalıkların Kontrolünün Sağlanması	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Halk sağlığı için önemli ve direnç gelişiminde etkili etkenlere yönelik kontrol programlarının geliştirilmesi ▪ Zoonotik etkenler ▪ Hayvansal gıda kökenli patojenler ▪ (salmonella, campylobacter jejuni, indikatör E. Coli,) ▪ İndikatör bakteriler (Enterococcus faecium, E. faecalis), C. Coli)	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Belirlenen bakterilerde direnç profilleri belirlenecek ve izlenecektir	Salmonella Projesi 01.05.2014 itibariyle başladı.

VETERİNER HEKİMLİK ALANINDA ANTİMİKROBİYEL DİRENÇ İZLEME ve KONTROL STRATEJİLERİ EYLEM PLANI

ANA HEDEF	ARA HEDEFLER	FAALİYET	ELDE EDİLECEK FAYDALAR	UYGULAMA TARİHİ
D Veteriner Hekimlik ve Tarım Alanında Antibiyotik Kullanımının Değer Zinciri İçerisinde İzlenmesi ve Akılcı Kullanımının Sağlanması	1-Antimikrobiyel takip sisteminin kurulması	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Antibiyotiklerin sınıflandırılması ▪ Üretim, dağıtım ve satış verilerinin toplanması ve güncelliğinin sağlanması ▪ Antibiyotiklerin iyi üretim uygulamalarının sağlanması	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ruhsatlandırma işleminde direnç oluşum riski dikkate alınmış olacaktır ➤ Sağlıklı ve güncel veri elde edilecektir. ➤ Kaliteli ilaç üretimi sağlanmış olacaktır	
	2-Gıda değeri olan hayvanlarda Antibiyotik kullanımının izlenmesi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Yasal düzenlemelerin yapılması ▪ Kanatlı işletmelerinde antibiyotik kullanımına yönelik risk esaslı denetim mekanizması oluşturulması ▪ Su ürünleri işletmelerinde antibiyotik kullanımına yönelik risk esaslı denetim mekanizması oluşturulması ▪ Denetim ve kontrol çalışmalarının yaygınlaştırılması	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Gıda değeri olan işletmelerin antimikrobiyel temini ve kullanımının aktif olarak takibi sağlanacaktır. ➤ Kanatlılarda tedavi amacı dışı antibiyotik kullanımı engellenecektir ➤ Su ürünlerinde tedavi amacı dışı antibiyotik kullanımı engellenecektir. ➤ Antibiyotik kullanımıyla ilgili etkin denetim sağlanacaktır	

VETERİNER HEKİMLİK ALANINDA ANTİMİKROBİYEL DİRENÇ İZLEME ve KONTROL STRATEJİLERİ EYLEM PLANI

ANA HEDEF	ARA HEDEFLER	FAALİYET	ELDE EDİLECEK FAYDALAR	UYGULAMA TARİHİ
D Veteriner Hekimlik ve Tarım Alanında Antibiyotik Kullanımının Değer Zinciri İçerisinde İzlenmesi ve Akılcı Kullanımının Sağlanması	5-Diğer alanlarda antibiyotik kullanımının izlenmesi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tarımsal üretimde antibiyotik kullanımının engellenmesi için bir mekanizmanın kurulması ▪ Pet hayvanlarında antibiyotik kullanım verilerinin takibi ▪ Antimikrobiyellerin çevredeki durumlarının takibi	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Tarımsal alanda antibiyotik kullanım durumu tespit edilecek ve engellenecektir. ➤ Pet hayvanlarında uygunsuz antibiyotik kullanımlarının önüne geçilecektir.	
	3-Birincil üretim dahil hayvansal kaynaklı gıdalarda ve yemde antimikrobiyellerin izlenmesi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Yasal düzenlemelerin gözden geçirilmesi ▪ Kalıntı izleme programının güncellenmesi ▪ Kalıntı izlemede görevli laboratuvar altyapısının güçlendirilmesi ve metot birliğinin sağlanması ▪ Geri izlemenin sağlanması ▪ Sonuçların paylaşımı	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Saptanan eksiklikler tamamlanacaktır ➤ Hayvansal gıdalarda antimikrobiyel kalıntısı nedeniyle tüketicilerin maruziyetlerine engel olunacaktır ➤ Etkin bir çalışma altyapısı sağlanacak ve analizlerde bir örnek sonuç elde edilecektir. ➤ Sorunun kaynağı tespit edilmiş olacaktır ➤ Bilgi paylaşımı sağlanacaktır	

VETERİNER HEKİMLİK ALANINDA ANTİMİKROBİYEL DİRENÇ İZLEME ve KONTROL STRATEJİLERİ EYLEM PLANI

ANA HEDEF	ARA HEDEFLER	FAALİYET	ELDE EDİLECEK FAYDALAR	UYGULAMA TARİHİ
D Veteriner Hekimlik ve Tarım Alanında Antibiyotik Kullanımının Değer Zinciri İçerisinde İzlenmesi ve Akılcı Kullanımının Sağlanması	4-Hayvan yemlerinde antibiyotik kullanımının izlenmesi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gıda değeri olan hayvan yemlerine uygunsuz antibiyotik katılmasının engellenmesi ▪ İlaçlı yem üretim dağıtım ve tüketim verilerinin izlenmesi	<ul style="list-style-type: none"> ➢ İlaçlı yem üretim ve tüketim verilerinin etkin olarak takibi sağlanacak	
	6-Veteriner ilaçlarının akılcı kullanımının sağlanması	<ul style="list-style-type: none"> ▪ İyi reçete uygulamalarının sağlanması ▪ Veteriner ilaçlarının iyi kullanım kılavuzunun geliştirilmesi ▪ Etiket dışı kullanımın belirli esaslara bağlanması ▪ Etkin denetim mekanizmalarının oluşturulması ▪ Hızlı teşhis araçlarının kullanımını teşvik edici, kullanımını özendirici ve/veya zorunlu kılıcı yasal düzenlemeler yapmak	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Antimikrobiyellerin bilinçsiz veya istismar edilerek kullanımları önlenecektir ➢ Antimikrobiyellerin uygun kullanımına kılavuzluk sağlanacaktır ➢ Etiket dışı kullanımdan kaynaklanan olumsuzluklar önlenecektir ➢ Etkin denetim sağlanacaktır ➢ Uygun antimikrobiyelin kullanımı sağlanacak uygunsuz kullanımın AMD oluşumu üzerine baskısı azaltılacaktır.	

VETERİNER HEKİMLİK ALANINDA ANTİMİKROBİYEL DİRENÇ İZLEME ve KONTROL STRATEJİLERİ EYLEM PLANI

ANA HEDEF	ARA HEDEFLER	FAALİYET	ELDE EDİLECEK FAYDALAR	UYGULAMA TARİHİ
E Bilinçli Antibiyotik Kullanımı ve Antimikrobiyel Direnç Üzerine Farkındalık Yaratılması	Veteriner Hekim, Eczacı ve Yardımcı Sağlık Çalışanlarının Bilgilendirilmesi ve Farkındalıklarının Artırılması	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Veteriner hekimler yardımcı sağlık çalışanları ve eczacılara yönelik eğitim programları düzenlenmesi Sempozyumlar Paneller Broşür Afiş Kılavuzlar ▪ AMD konusunun Eğitim Kurumlarının müfredatına dâhil edilmesi	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Antimikrobiyel direnç konusundaki bilgi ve farkındalık artırılacaktır ➤ Eğitim aşamasında veteriner, yardımcı sağlık çalışanları ve eczacıların bilgileneceği sağlanmıştır.	
	Üreticiler Düzeyinde Toplumsal Farkındalığın Sağlanması	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ulusal Veteriner AMD Farkındalık Kampanyasının Düzenlenmesi ▪ Üreticilere yönelik eğitim programları düzenlenmesi Toplantılar Kamu spotu Broşür Afiş ▪ Antibiyotik Farkındalık günü etkinliği düzenlenmesi ▪ Kalıntı arınma sürelerine uymakla ilgili farkındalık çalışmaları	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Antimikrobiyel direnç konusunda bitkisel üretim ve su ürünleri yetiştiricileri dahil olmak üzere hayvan sahipleri, bakıcıları başta olmak üzere çiftçilerde farkındalık yaratılmış olacaktır	

VETERİNER HEKİMLİK ALANINDA ANTİMİKROBİYEL DİRENÇ İZLEME ve KONTROL STRATEJİLERİ EYLEM PLANI

ANA HEDEF	ARA HEDEFLER	FAALİYET	ELDE EDİLECEK FAYDALAR	UYGULAMA TARİHİ
F AMD Alanında Araştırmaların Desteklenmesi ve Alternatif Antimikrobiyellerin Geliştirilmesi	Antimikrobiyel Direncin Oluşumu, Önlenmesi ve Sonuçları Üzerine Araştırmalar Yapılması	<ul style="list-style-type: none"> ▪ İzleme programlarından elde edilecek bilgiler ışığında uygun projeler ve AR-GE çalışmaları ▪ Direnç mekanizmalarının araştırılması ▪ Direncin ekonomik etkisini ortaya koyan araştırmalar ▪ Dirençli genlerin çevresel etkileri ile ilgili araştırmalar		
	Alternatif Antimikrobiyellerin Geliştirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Yeni antibiyotiklerin geliştirilmesine yönelik araştırmalar ▪ Antibiyotiklere alternatif tedavi ve korunma yöntemlerine yönelik araştırmalar	➤ Alternatif antimikrobiyeller üzerine yapılan çalışmaların desteklenmesi sağlanacaktır.	

TEŐEKKÜRLER

VET. HEK. ARİF ÖZKAN
www.vsü@tarim.gov.tr

